

โครงการการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรเหลือทิ้งจากอาชีพประมงเรือหางยาว ชุมชนบ้านแหลม อำเภота ศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อช่วยชาวบ้านแก้ปัญหาของเสียจากอาชีพชาวประมงเรือหางยาวอย่างยั่งยืน

คณาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจและการเงินยุคดิจิทัล สำนักวิชาการบัญชีและการเงิน มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์ ประกอบด้วยอาจารย์สุชาติ ฉันทสำราญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ณลินี ทินนาม และ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรเพ็ญ ทิพยนา ได้จัดทำโครงการการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรเหลือทิ้งจากอาชีพประมงเรือหางยาว ชุมชนบ้านแหลม หมู่ 7 ตำบลท่าศาลา อำเภотаศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ก่อนเริ่มต้นดำเนินงานตามโครงการนี้ คณาจารย์และนักศึกษาในรายวิชานวัตกรรมและการพัฒนาองค์การของหลักสูตรฯ ได้ลงสำรวจพื้นที่และทราบถึงปัญหาต่างๆ ของชุมชนเบื้องต้น โดยทราบว่าชุมชนบ้านแหลมเป็นชุมชนที่ชาวบ้านมีอาชีพหลักคือการทำประมงและการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ ปัจจุบันชาวบ้านในชุมชนมีเรือประมงหางยาวซึ่งมีอยู่ประมาณ 40 ลำ และมีชาวบ้านในชุมชนที่ทำธุรกิจบริการที่พักแบบโฮมสเตย์จำนวน 20 ราย ชุมชนมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการศึกษาวิถีชุมชนหลายอย่างเช่น การสปาโคลน การปลูกป่า การสาธิตการทำผ้ามัดย้อมเป็นสีของใบโกกงาง ปันจักรยานเที่ยวชุมชน เป็นต้น หลังจากนั้นคณาจารย์ได้ลงพื้นที่เพิ่มเติมอีกหลายครั้งเพื่อเก็บข้อมูล จากการพูดคุยกับชาวบ้านและแกนนำคือคุณทักษิณ หมินหมั่น พบว่าปัญหาหลักของชุมชนคือปัญหาการจัดการของเหลือทิ้งจากเรือประมงหางยาว เช่น ปลาที่ขึ้นอืดหรือเน่า เปลือกหอยที่ติดมากับอวน รวมถึงสาหร่ายหรือพืชอื่น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่สามารถขายได้ ทำให้ชาวประมงเรือหางยาวจำเป็นต้องทิ้ง ซึ่งของเหลือทิ้งเหล่านี้สร้างปัญหาให้กับสิ่งแวดล้อมโดยการส่งกลิ่นรบกวน มีแมลงวันจำนวนมาก และการทิ้งของเสียในพื้นที่สาธารณะ เช่นข้างถนน ริมป่าชายเลย หรือสวนของชาวบ้าน ได้ส่งผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของชาวบ้านในชุมชนและทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ ชาวบ้านในชุมชนต้องการแก้ปัญหาของเหลือทิ้งจากอาชีพชาวประมงเรือหางยาวนี้อย่างยั่งยืน จากการปรึกษาหารือระหว่างคณาจารย์กับชาวบ้านเห็นว่าการนำของเสียจากเรือประมงหางยาวมาทำการแปรรูปเพื่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มหรือแปรรูปให้กลายเป็นผลิตภัณฑ์จากชุมชน จะเป็นการสร้างรายได้และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชน อย่างไรก็ตามชาวบ้านยังขาดองค์ความรู้ในการดำเนินการดังกล่าว ทั้งสองฝ่ายจึงเห็นว่าควรให้มหาวิทยาลัยจัดหาวิทยากรมาช่วยอบรมชาวบ้านให้ตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่เหลือทิ้งและหาทางทำให้กลายเป็นสิ่งที่มีมูลค่า

คณาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจและการเงินยุคดิจิทัล จึงได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการถ่ายทอดความรู้การทำน้ำหมักชีวภาพจากทรัพยากรเหลือทิ้งจากเรือประมงหางยาว ภายใต้โครงการการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรเหลือทิ้งจากอาชีพประมงเรือหางยาวชุมชนบ้านแหลมขึ้น เมื่อวันที่ 24 สิงหาคม 2567 ณ บ้านแหลมโฮมสเตย์ อำเภотаศาลา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมี คุณทวี ชาวเรือง ประธานวิสาหกิจชุมชนสวนบุญประสิทธิ์เกษตรเพื่อสุขภาพ ต.ท่าซอม อ.หัวไทร จ.นครศรีธรรมราช ซึ่งมีประสบการณ์ด้านการปลูกผักแบบ

ออร์แกนิก การผลิตดินปลูกผักและการทำน้ำหมักชีวภาพเพื่อใช้ภายในสวนผักของตนเองและสมาชิก รวมถึงจำหน่ายทางช่องทางออนไลน์ร่วมเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชาวชุมชนบ้านแหลม

การอบรมเชิงปฏิบัติการนี้ได้บรรยายให้ชาวชุมชนตระหนักถึงคุณค่าของทรัพยากรที่ชาวประมงบ้านแหลมได้ทิ้งไป เช่น ปลา ปู หรือสัตว์ทะเลอื่น ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่น่าเสียดายอย่างยิ่ง เนื่องจากทรัพยากรดังกล่าวเป็นสิ่งมีค่าและหายากในพื้นที่อื่น ๆ หากสามารถนำมาเปลี่ยนให้เป็นสิ่งที่มีประโยชน์และสร้างรายได้เพิ่มให้แก่ชาวประมงได้นอกจากนี้ยังได้ให้ความรู้เกี่ยวกับการบรรจุผลิตภัณฑ์ ตราสินค้าของชุมชน การกำหนดราคาขาย ช่องทางการจำหน่าย การคำนวณกำไรขาดทุน และสถิติการทำน้ำหมักชีวภาพโดยใช้วัตถุดิบที่ได้จัดเตรียมไว้ จากการศึกษาของคณาจารย์ วิทยากรและผู้เข้าอบรมร่วมกันคำนวณมูลค่าการผลิตน้ำหมักชีวภาพพบว่า การผลิตน้ำหมักชีวภาพโดยใช้วัตถุดิบคือ เศษทรัพยากรเหลือทิ้ง จำนวน 10 กิโลกรัม สับปะรด 10 กิโลกรัม กากน้ำตาล 10 กิโลกรัม รำข้าว 3 กิโลกรัม หลังจากผ่านการหมักไว้ 4 เดือน เมื่อนำมาบรรจุขวดจะได้หัวเชื้อน้ำหมักชีวภาพ 10 ลิตร สามารถจำหน่ายได้ในราคาลิตรละ 600 บาท รวมเป็นเงินรายได้ประมาณ 6,000 บาท หรือจะเพิ่มมูลค่าให้มากขึ้นโดยการนำหัวเชื้อน้ำหมักชีวภาพไปขยายต่อด้วยน้ำมะพร้าวในอัตราส่วน 1 : 30 จะได้น้ำหมักชีวภาพรวม 310 ลิตร จำหน่ายราคาลิตรละ 139 บาท จะสร้างรายได้ประมาณ 43,090 บาท จากต้นทุนการผลิตเฉพาะวัตถุดิบไม่เกิน 500 บาท น้ำหมักชีวภาพที่ได้นำมาบรรจุขวดขนาด 1 ลิตร ติดฉลากตราสินค้าของชุมชน นำไปจำหน่ายได้ทั้งช่องทางออนไลน์และตามร้านขายต้นไม้ ร้านเกษตรภัณฑ์ รวมถึงร้านค้าในชุมชนเอง นอกจากนี้ยังชาวประมงชุมชนบ้านแหลมสามารถสร้างแปลงสาธิตการปลูกผักปลอดสารพิษโดยใช้น้ำหมักชีวภาพ สร้างร้านจำหน่ายผักสดจากแปลงสาธิตและทำศูนย์การเรียนรู้ของชุมชนด้านการทำน้ำหมักชีวภาพและการปลูกผักปลอดสารพิษได้ในอนาคต จากประสบการณ์ของวิทยากรที่ปัจจุบันผลิตน้ำหมักชีวภาพและจัดจำหน่ายทางช่องทางออนไลน์พบว่าขายดีมากจนผลิตไม่เพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า มีความเห็นว่าน้ำหมักชีวภาพของชุมชนบ้านแหลมจะสามารถจัดจำหน่ายและสร้างรายได้เพิ่มขึ้นให้แก่ชาวประมงอย่างแน่นอน กล่าวได้ว่าการอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้เป็นการบรรยายที่เหมาะสมกับความต้องการของชาวชุมชนอย่างมาก เนื่องจากชาวชุมชนเกิดความตื่นตัวและมองเห็นถึงโอกาสในการจัดการกับปัญหาของชุมชนอย่างยั่งยืนและสามารถสร้างรายได้ให้เพิ่มขึ้นด้วย

การอบรมเชิงปฏิบัติการครั้งนี้นอกจากมีชาวชุมชนบ้านแหลมเข้าร่วมอบรมแล้ว ยังมีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาชั้นปีที่ 6 จากโรงเรียนท่าศาลาประสิทธิ์ศึกษาที่ได้มาท่องเที่ยวในชุมชนจำนวน 6 คนได้เห็นการอบรมเชิงปฏิบัติการ จึงเกิดความสนใจ ได้เข้าร่วมฟังและชมการสาธิตการผลิตน้ำหมักชีวภาพด้วย (Ad-hoc) โดยกลุ่มนักเรียนเห็นว่ามีประโยชน์อย่างมาก ในชุมชนที่บ้านของตนเองสามารถหาวัตถุดิบที่ใช้ทำน้ำหมักได้และจะกลับไปทดลองทำน้ำหมักชีวภาพด้วยตนเองที่บ้าน

จากการติดตามผลโครงการภายหลังการอบรมเชิงปฏิบัติการพบว่า ชาวประมงมีความตื่นตัวในการทำน้ำหมักชีวภาพ โดยมีการรวบรวมเศษปลาและวัสดุอินทรีย์อื่น ๆ เพื่อทำน้ำหมักชีวภาพ รวมถึงมีชาวบ้านในชุมชนที่ไม่มีเรือประมงของตนเองได้มาขอเศษปลาจากชาวประมงเพื่อนำไปทำน้ำหมักชีวภาพด้วย ส่วนน้ำหมักชีวภาพที่ได้จัดทำไว้เป็นการสาธิตมีผลการหมักที่น่าพอใจ จากการสังเกตในถังหมักพบว่ามีการย่อยสลายที่ดี ไม่มีกลิ่นเหม็น และไม่มีหนอนแมลงเกิดในถัง ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการกำจัดเศษปลาและวัสดุอินทรีย์เหลือทิ้ง จากเดิมที่เคยสร้างปัญหาเรื่องกลิ่นและแมลงวันแก่ชุมชน นอกจากนี้ คณะจารย์ยังได้พูดคุยถึงแผนงานความร่วมมือที่จะเกิดขึ้นในอนาคตกับแกนนำของชุมชน ในเรื่องการนำนักศึกษาของหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการธุรกิจและการเงินยุคดิจิทัล ในรายวิชาการบ่มเพาะธุรกิจมาช่วยพัฒนาการสร้างผลิตภัณฑ์และช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์น้ำหมักชีวภาพและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ของชุมชนในอนาคต เพื่อเป็นการสร้างรายได้และลดปัญหาสิ่งแวดล้อมในชุมชนอย่างยั่งยืน

โครงการการเพิ่มมูลค่าทรัพยากรเหลือทิ้งจากอาชีพประมงเรือหางยาวชุมชนบ้านแหลมเป็นโครงการที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อที่ 4 Quality Education การศึกษาที่เท่าเทียม ตามเป้าประสงค์ที่ 4.3 การเสริมสร้างการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตัวชี้วัดที่ 4.3.4 การจัดกิจกรรมส่งเสริมการศึกษานอกมหาวิทยาลัย (Education outreach activities) โดยได้รับงบประมาณสนับสนุนจากสำนักวิชาการบัญชีและการเงิน ภายใต้การกำกับดูแลโครงการของศูนย์บริการวิชาการ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์